

Handläggare
Sara-Carin Öhman
Telefon: 08-508 33926**Till**
Utbildningsnämnden
2019-09-26

Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället, SOU 2019:35

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr. KS 2019/1146

Förvaltningens förslag till beslut

1. Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Malin Eriksson
Avdelningschef

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har fått betänkandet ”Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället”, SOU 2019:35, på remiss från kommunstyrelsen. I betänkandet föreslås att ett förtydligat demokrativillkor införs för den statliga bidragsgivningen till det civila samhället. Syftet är att skydda de grundläggande värderingarna i ett demokratiskt samhälle och säkerställa att offentliga bidrag inte lämnas till verksamheter som strider mot dessa. I utredningens förslag presenteras även stödmaterial som kan användas inom bidragshandläggning på statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter.

Förvaltningen ställer sig positiv till införandet av föreslaget demokrativillkor som anses bidra till ökad tydlighet i bidragshanteringen och i förlängningen förbättrad rättssäkerhet. Därtill välkomnar förvaltningen det stödmaterial för handläggare som förväntas kunna öka förståelsen och samarbetet mellan såväl

bidragsgivande myndigheter, som mellan bidragsgivare och -sökande.

Bakgrund

Utbildningsnämnden har fått betänkandet Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället, SOU 2019:35, på remiss från kommunstyrelsen. Betänkandet är framtaget av Demokrativillkorsutredningen som i mars 2018 fick i uppdrag av regeringen att se över demokrativillkoren i statsbidragsförordningar. Syftet med utredningen var att säkerställa att statliga bidrag fördelas till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar så som de formuleras i regeringsformen, samt i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter.

Ärendet

Nära hälften av de förordningar som finns för statliga bidrag till det civila samhällets organisationer innehåller någon form av demokrativillkor. Villkoren ställs i regel på organisationernas *syfte*, *uppbyggnad* eller *verksamhet*. Utredningen har analyserat de svårigheter som myndigheter som delar ut statliga bidrag har i tillämpningen av demokrativillkoren och funnit att demokrativillkor avseende bidragsmottagarnas *verksamhet* ofta är otydligt formulerade, samt att det saknas förarbeten och praxis.

Utredningen lämnar förslag på ett förtydligat demokrativillkor för bidragssökande organisationers verksamhet med utgångspunkt i de principer om demokrati och mänskliga rättigheter som framgår av regeringsformen och de internationella konventioner som Sverige anslutit sig till.

Demokrativillkoret föreslås ersätta nuvarande demokrativillkor för verksamheten i sammanlagt 31 statsbidragsförordningar. I ytterligare 21 förordningar som nu saknar demokrativillkor för verksamheten föreslås att utredningens förslag införs.

Föreslaget demokrativillkor anger följande ageranden som leder till att bidrag inte får lämnas:

Bidrag ska inte lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten:

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildas grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,

3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Därtill föreslås att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) får i uppdrag att stödja de bidragsgivande myndigheterna i tillämpningen av demokrativillkoren.

Utredningen föreslår också att bestämmelser om återkallelse av bidragsbeslut, samt återkrav av bidrag införs. Dessa bestämmelser ska kunna användas av den bidragsgivande myndigheten då det uppmärksammas att bidragsmottagaren bryter mot föreslaget demokrativillkor.

Enligt direktiven till utredningen ska utredningen ta fram stödmaterial som kan användas av statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter inom ramen för bidragshandläggning. I betänkandet presenteras stödmaterial i form av en ”Vägledning för handläggare”.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för ekonomi och styrning i samverkan med grundskoleavdelningen och gymnasieavdelningen.

Förvaltningens synpunkter

Utbildningsförvaltningen delar utredningens uppfattning om att otydlighet i bidragsvillkor skapar stort tolkningsutrymme i tillämpningen och kan leda till brister i rättssäkerheten. Av den anledningen är det särskilt viktigt att villkoren är tydliga då det gäller grundläggande värderingar såsom demokrati och mänskliga rättigheter.

I betänkandet presenteras förslag som är utformade för att uttrycka vilka ageranden som leder till att statliga bidrag inte bör lämnas och vad som kan föranleda återkrav av bidrag. Förvaltningen ställer sig positiv till detta då förväntningarna på en bidragssökande organisations verksamhet blir tydligare och förståelsen för ett beslut inom bidragshandläggningen ökar. Det möjliggör också tydligare kravställning i uppföljningen av bidragsmottagarnas verksamhet. En förutsägbar bidragshandläggning, menar förvaltningen, bör få positiva konsekvenser för förtroendet mellan bidragsgivare och bidragssökande.

Som kommunal bidragsgivare kan förvaltningen se fördelar med att

villkoren för bidragsgivning blir mer enhetliga då detta kan förbättra samarbeten mellan bidragsgivande myndigheter samt bidra till en mer rättssäker bidragsprocess. Utbildningsförvaltningen välkomnar därför stödmaterialet i form av ”Vägledning för handläggare”. Stödmaterialet kan med fördel ligga till grund för framtagandet av stadsgemensamma rutiner för bidragshantering inom Stockholms stad.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Därtill föreslås att ärendet justeras omedelbart med anledning av svarstiden för remissen.

Bilaga

Remiss av betänkandet SOU 2019:35 ”Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället”.